

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده مدیریت- گروه مدیریت بازرگانی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: "بازرگانی داخلی"

عنوان:

بررسی نقش عوامل موثر بر اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده در اداره کل مالیات بر

ارزش افزوده شهر تهران

استاد راهنما:

دکتر فریده حق شناس کاشانی

استاد مشاور:

دکتر فریدون رهنمای رودپشتی

پژوهشگر:

نرگس اسدی

تابستان ۱۳۹۳

Islamic Azad University

Central Tehran Branch

Faculty Of Management – Department of Business Management

"M.A" Thesis

On : " Internal Business "

Subject:

**Examining the role of factors affecting the enforcement of VAT system
at Value-added Tax General Department of Tehran City**

Advisor:

Faride Hagh Shenaz Kashani (Ph.D)

Reader:

Fereydoun Rahnamaye Roudposhti (Ph.D)

By:

Narges Asadi

Summer 2014

تقدیر و تشکر

تقدیر فراوان از استاد ارجمند سرکار خانم دکتر فریده حق شناس کاشانی که با راهنمایی های سازنده کمک شایانی در به ثمر رسیدن این رساله داشتند

همچنین از استاد بزرگوار و فرهیخته جناب آقای دکتر فریدون رهنمای رودپشتی بابت مشاوره گره گشا تشکر مینمایم و برای این عزیزان آرزوی سلامتی و بهروزی را از خداوند متعال خواستارم

تقدیم به

به خانواده عزیز و مهربانم، که مرا در تمامی مراحل تحصیلی تشویق و حمایت نمودند، تا بدان جایی که بتوانم این رساله را با افتخار تقدیم آنان نمایم.

	فهرست مطالب
۱	چکیده
۱	فصل اول: کلیات تحقیق
۲	مقدمه
۵	۱-۱- بیان مساله
۷	۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن
۸	۳-۱- بیان اهداف تحقیق
۹	۴-۱- چارچوب نظری
۹	۵-۱- مدل تحقیق
۱۰	۶-۱- فرضیه ها
۱۰	۷-۱- روش تحقیق
۱۰	۸-۱- جامعه آماری
۱۱	۹-۱- روش نمونه گیری-اندازه نمونه
۱۱	۱۰-۱- روش و ابزار گردآوری داده ها
۱۱	۱۱-۱- تعاریف متغیر ها و اصطلاحات تحقیق
۱۴	فصل دوم: ادبیات موضوعی تحقیق
۱۵	مقدمه
۱۷	۱-۲- بخش اول : مالیات بر ارزش افزوده
۱۷	۱-۱-۲- تاریخچه مالیات بر ارزش افزوده
۱۸	۲-۱-۲- مفهوم مالیات بر ارزش افزوده
۱۸	۳-۱-۲- انواع مالیات بر ارزش افزوده
۱۹	۱-۳-۱-۲- نوع تولیدی
۱۹	۲-۳-۱-۲- نوع مصرفی
۲۰	۳-۳-۱-۲- نوع درآمدی
۲۰	۴-۱-۲- مقایسه سه نوع مالیات بر ارزش افزوده
۲۱	۵-۱-۲- دلایل به اجرا درآوردن قانون مالیات بر ارزش افزوده در ایران
۲۲	۶-۱-۲- مزایای مالیات بر ارزش افزوده
۲۲	۱-۶-۱-۲- درآمدزایی جدید به منظور پاسخگویی به هزینه های دولت
۲۳	۲-۶-۱-۲- فرار مالیاتی حداقل
۲۳	۳-۶-۱-۲- تسهیل ورود به پیمان های منطقه ای
۲۳	۴-۶-۱-۲- نوسازی و ایجاد تحول در نظام مالیاتی
۲۳	۵-۶-۱-۲- سهولت کنترل و حسابرسی
۲۴	۶-۶-۱-۲- کمترین تأثیرات منفی
۲۴	۷-۱-۲- معایب مالیات بر ارزش افزوده
۲۴	۱-۷-۱-۲- اثر نزولی مالیات بر ارزش افزوده
۲۵	۲-۷-۱-۲- اثر مالیات بر ارزش افزوده در افزایش سطح قیمت ها

۲۵ اشکالات اجرایی مالیات بر ارزش افزوده
۲۶ آثار اقتصادی مالیات بر ارزش افزوده
۲۶ تأثیر بر سطح قیمت ها
۲۷ تشویق سرمایه گذاری
۲۸ خنثی بودن
۲۸ افزایش رشد اقتصادی
۲۹ کارایی اقتصادی
۲۹ تراز پرداختها
۲۹ گسترش بخش عمومی
۳۰ آماده سازی به منظور فراهم نمودن مقدمات اجرای VAT در ایران
۳۱ بخش دوم : عوامل موثر بر اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده
۳۱ مدیریت منابع انسانی
۳۱ سیر تکامل مدیریت منابع انسانی
۳۲ چرخه مدیریت منابع انسانی
۳۳ ابعاد مدیریت منابع انسانی
۵۳ تعهد سازمانی
۶۱ برنامه ریزی توسعه فردی
۶۵ مشارکت در تصمیم سازی
۶۸ ترسیم مسیر شغلی و ارتقای سازمانی
۷۳ عدالت محوری
۷۳ مفهوم عدالت
۷۴ اهمیت رعایت عدالت در سازمان
۷۴ تعریف عدالت سازمانی، مفاهیم و ریشه یابی
۷۶ تاریخچه عدالت سازمانی
۷۹ انواع عدالت سازمانی
۹۳ عدالت در سازمان ها
۹۵ عدالت مالیاتی
۹۸ دیدگاههای رایج برای اجرای عدالت مالیاتی
۹۹ رهیافتهای نظری به عدالت مالیاتی
۱۰۱ توانایی پرداخت ، عدالت و انتخاب مبنای مالیاتی
۱۰۱ مقایسه مالیاتهای مستقیم و مالیاتهای غیر مستقیم
۱۰۳ ملاحظات عدالت در انتخاب یک سیستم مالیاتی
۱۰۳ بسط عدالت مالیاتی با مالیات بر ارزش افزوده
۱۰۴ مکانیزه و الکترونیکی کردن نظام مالیات بر ارزش افزوده
۱۰۷ تاریخچه مکانیزه کردن سیستم ها

- ۱۰۷ اجزای مبادله الکترونیکی. ۲-۳-۲-۲
- ۱۱۷ لزوم مکانیزاسیون در نظام مالیات بر ارزش افزوده. ۴-۳-۲-۲
- ۱۱۸ جایگاه مکانیزاسیون در سیستم اجرایی مالیات بر ارزش افزوده. ۵-۳-۲-۲
- ۱۲۳ هماهنگی و یکپارچه سازی. ۴-۲-۲
- ۱۲۳ مساله هماهنگی و یکپارچه سازی. ۱-۴-۲-۲
- ۱۲۵ یکپارچه سازی سیستمها. ۲-۴-۲-۲
- ۱۲۵ رویکردهای یکپارچه سازی. ۳-۴-۲-۲
- ۱۲۶ سطوح یکپارچه سازی. ۴-۴-۲-۲
- ۱۲۹ هماهنگی و یکپارچه سازی در نظام مالیات بر ارزش افزوده. ۵-۴-۲-۲
- ۱۳۰ اطلاع رسانی و فرهنگ سازی. ۵-۲-۲
- ۱۳۱ تعریف فرهنگ. ۱-۵-۲-۲
- ۱۳۴ ویژگی های فرهنگ. ۲-۵-۲-۲
- ۱۳۶ حوزه های فرهنگ. ۳-۵-۲-۲
- ۱۳۷ تاریخچه فرهنگ سازمانی. ۴-۵-۲-۲
- ۱۳۸ منشاء و چگونگی شکل گیری فرهنگ سازمانی. ۵-۵-۲-۲
- ۱۴۱ اهمیت فرهنگ سازمانی. ۶-۵-۲-۲
- ۱۴۶ کارکردهای فرهنگ سازمانی. ۷-۵-۲-۲
- ۱۴۷ تقسیم بندی انواع فرهنگ سازمانی. ۸-۵-۲-۲
- ۱۴۹ فرهنگ مالیاتی و اطلاع رسانی. ۹-۵-۲-۲
- ۱۶۳ نظارت و ارزشیابی. ۶-۲-۲
- ۱۶۳ نظارت. ۱-۶-۲-۲
- ۱۶۴ تعریف نظارت. ۲-۶-۲-۲
- ۱۶۶ فرآیند نظارت. ۳-۶-۲-۲
- ۱۶۷ اقدامات چهارگانه نظارت. ۴-۶-۲-۲
- ۱۶۷ ارزیابی سازمان و برنامه ها. ۵-۶-۲-۲
- ۱۷۳ تدوین شاخصها کلیدی ترین فعالیت در امر ارزیابی عملکرد. ۶-۶-۲-۲
- ۱۷۳ ویژگی شاخص های ارزیابی عملکرد. ۷-۶-۲-۲
- ۱۷۴ ارزیابی عملکرد، نظریه سیستمی. ۸-۶-۲-۲
- ۱۷۶ ارکان ارزیابی عملکرد. ۹-۶-۲-۲
- ۱۷۸ نظارت و ارزشیابی در نظام مالیات بر ارزش افزوده. ۱۰-۶-۲-۲
- ۱۸۰ پیشینه تحقیق. ۳-۲
- ۱۸۰ تحقیق های داخلی. ۱-۳-۲
- ۱۸۰ مقالات. ۱-۱-۳-۲
- ۱۸۲ پایان نامه ها. ۲-۱-۳-۲
- ۱۸۳ تحقیق های خارجی. ۲-۳-۲

۱۸۵	فصل سوم روش تحقیق.....
۱۸۶	مقدمه.....
۱۸۷	۱-۳- روش تحقیق.....
۱۸۸	۲-۳- جامعه آماری.....
۱۸۹	۳-۳- روش نمونه‌گیری و نمونه آماری.....
۱۸۹	۴-۳- حجم نمونه‌گیری.....
۱۹۰	۵-۳- روشهای جمع اوری داده ها.....
۱۹۱	۶-۳- تهیه و تنظیم پرسشنامه.....
۱۹۲	۳-۶-۱- مقیاس بندی پاسخ سؤال‌های پرسشنامه :.....
۱۹۲	۳-۷- متغیر های مستقل و وابسته.....
۱۹۳	۳-۸- قلمرو های تحقیق.....
۱۹۳	۳-۹- فرضیه های تحقیق.....
۱۹۴	۳-۱۰-۱- روایی (اعتبار) و پایایی (اعتماد پذیری) تحقیق.....
۱۹۴	۳-۱۰-۱-۱- روایی تحقیق.....
۱۹۵	۳-۱۰-۲- پایایی تحقیق.....
۱۹۸	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها.....
۱۹۹	مقدمه.....
۲۰۰	۴-۱- یافته‌های توصیفی متغیرهای تحقیق.....
۲۰۵	۴-۲- آزمون نرمال بودن متغیرها.....
۲۰۶	۴-۳- آزمون فرضیه ها.....
۲۰۶	۴-۳-۱- آزمون فرضیه های تحقیق.....
۲۱۰	۴-۳-۲- آزمون فرضیات مربوط به عوامل موثر بر نظام مالیات بر ارزش افزوده.....
۲۱۰	۴-۳-۲-۱- مدیریت منابع انسانی بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده تاثیر دارد.....
۲۱۰	۴-۳-۲-۲- رعایت عدالت بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده تاثیر دارد.....
۲۱۱	۴-۳-۲-۳- مکانیزه و الکترونیکی کردن بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده تاثیر دارد.....
۲۱۲	۴-۳-۲-۴- هماهنگی و یکپارچه سازی کردن بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده تاثیر دارد.....
۲۱۲	۴-۳-۲-۵- اطلاع رسانی و فرهنگ سازی بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده تاثیر دارد.....
۲۱۳	۴-۳-۲-۶- نظارت و ارزشیابی بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده تاثیر دارد.....
۲۱۴	۴-۴- آزمون فریدمن.....
۲۱۶	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها.....
۲۱۷	مقدمه.....
۲۱۷	۵-۱- خلاصه و نتیجه گیری.....
۲۱۹	۵-۲- مقایسه نتایج تحقیق با تحقیقات مشابه.....
۲۱۹	۵-۳- محدودیتهای تحقیق.....
۲۲۰	۵-۴- پیشنهادات.....

۲۲۰ ۱-۴-۵- پیشنهادها بر مبنای نتایج یافته های تحقیق
۲۲۳ ۲-۴-۵- سایر پیشنهادات
۲۲۵ ۳-۴-۵- پیشنهادها به محققین بعدی
۲۳۳ پیوستها و ضمایم
۷۵ منابع و ماخذ
۷۹ چکیده لاتین

فهرست جدول ها

جدول ۱-۲- شناسایی منابع رضایت مندی.....	۴۴
جدول ۲-۲- انتخاب کارکنان برای ارتقا.....	۷۱
جدول ۳-۲- عدالت سازمانی.....	۸۰
جدول ۴-۲- تعاریف ارائه شده از فرهنگ سازمانی.....	۱۳۴
جدول ۵-۲- تعاریف فرهنگ سازمانی را از دیدگاه چند تن از صاحب نظران.....	۱۴۵
جدول ۱-۳- سنوالات مرتبط با هر يك از عوامل موثر برنظام مالیاتی بر ارزش افزوده.....	۱۹۲
جدول ۲-۳- میزان پایایی عوامل موثر برنظام مالیاتی بر ارزش افزوده.....	۱۹۶
جدول ۱-۴- درصد فراوانی جنسیت.....	۲۰۰
جدول ۲-۴- درصد فراوانی سن.....	۲۰۱
جدول ۳-۴- درصد فراوانی مجرد.....	۲۰۲
جدول ۴-۴- درصد فراوانی تحصیلات.....	۲۰۳
جدول ۵-۴- درصد فراوانی پست سازمانی.....	۲۰۴
جدول ۶-۴- آزمون K-S.....	۲۰۵
جدول ۷-۴- آزمون بررسی نرمال بودن فرضیه تحقیق اعم.....	۲۰۷
جدول ۸-۴- آزمون مقایسه زوجی در دوره قبل و بعد از قانون مالیات بر ارزش افزوده.....	۲۰۸
جدول ۹-۴- آزمون مقایسه زوجی تفاوت درآمدهای دولت در دوره اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده.....	۲۰۹
جدول ۱۰-۴- مدیریت منابع انسانی بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده.....	۲۱۰
جدول ۱۱-۴- تاثیر رعایت عدالت بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده.....	۲۱۱
جدول ۱۲-۴- تاثیر مکانیزه و الکترونیکی کردن بر مالیات بر ارزش افزوده.....	۲۱۱
جدول ۱۳-۴- تاثیر هماهنگی و یکپارچه سازی کردن بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده.....	۲۱۲
جدول ۱۴-۴- تاثیر اطلاع رسانی و فرهنگ سازی بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده.....	۲۱۳
جدول ۱۵-۴- تاثیر نظارت و ارزشیابی بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده.....	۲۱۳
جدول ۱۶-۴- آزمون فریدمن.....	۲۱۴
جدول ۱۷-۴- مقایسه میانگین رتبه متغیرها.....	۲۱۵
جدول ۱-۵- آزمون دو جمله ای متغیرهای تحقیق.....	۲۱۸

فهرست نمودار ها

- نمودار ۱-۲: ارتباط استاندارد کردن/تخصصی کردن کارها با رضایت شغلی ۵۰
- نمودار ۲-۲ عوامل موثر در توسعه فردی ۶۲
- نمودار ۳-۲ ارتباط و نفوذ فرهنگ سازمانی روی بخش های مختلف سازمان ۱۴۷
- نمودار ۱-۴ درصد فراوانی جنسیت ۲۰۰
- نمودار ۲-۴ درصد فراوانی سن ۲۰۱
- نمودار ۳-۴ درصد فراوانی مجرد ۲۰۲
- نمودار ۴-۴ درصد فراوانی تحصیلات ۲۰۳
- نمودار ۵-۴ درصد فراوانی پست سازمانی ۲۰۴
- نمودار ۶-۴ نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی سالهای ۸۲ الی ۹۱ ۲۰۸

فهرست شکل ها

شکل ۱-۱ مدل تحلیلی پژوهش.....	۹
شکل ۱-۲- ابعاد مختلف مدیریت منابع انسانی	۳۴
شکل ۲-۲- تفاوت میان انگیزش و رضایتمندی	۳۸
شکل ۳-۲- مدل رضایت شغلی.....	۴۸
شکل ۴-۲- عوامل موثر بر تعهد سازمانی.....	۵۳
شکل ۵-۲- مدل بهبود مسیر شغلی سازمانی	۷۲

چکیده

درآمدهای مالیاتی به عنوان یکی از مهمترین منابع مالی دولت ها ، در اقتصاد بسیاری از کشورهای جهان مطرح بوده و بسیاری از دولت ها از آن به عنوان محور اساسی در تامین هزینه های دولت ، رفع کاستی ها و نیز به عنوان یک ابزار موثر جهت سیاستگذاری های مالی به حساب می آورند. به دلیل اهمیت مالیات و همچنین نقش رو به گسترش مالیات بر ارزش افزوده در ترکیب درآمدهای مالیاتی ، باید مطالعات بنیادین در این زمینه انجام پذیرد و نتیجه آن به اطلاع مردم برسد تا نقش مهمتری در این زمینه ایفا نمایند. هدف اساسی و محوری این پژوهش تعیین نقش عوامل موثر بر اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده در اداره کل مالیات بر ارزش افزوده شهر تهران، تعیین وزن هر یک از عوامل موثر بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده ، شناسایی رابطه هر یک از عوامل بر اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده ، درجه توفیق این نظام مالیاتی و مقایسه وصول مالیات قبل و بعد از اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده می باشد. جهت جمع آوری اطلاعات درآمدهای مالیاتی از آمار خزانه داری کل کشور و جهت جمع آوری داده های مربوط به عوامل موثر بر اجرای قانون نظام مالیات بر ارزش افزوده از پرسشنامه استفاده گردیده است . فرضیات تحقیق با استفاده از آزمون دوجمله ای ، مقایسه زوجی و دو جمله ای مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت . نتایج به دست آمده از تحقیق حاکی از آن است که عواملی همچون مدیریت منابع انسانی ، عدالت محوری، اطلاع رسانی و فرهنگ سازی، هماهنگی و یکپارچگی ، مکانیزه کردن و نظارت و ارزیابی بر اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده تاثیر دارند. همچنین نتایج تحقیق حاکی از آن است که اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده تاثیر با اهمیتی بر کل درآمدهای مالیاتی دولت دارد.

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

توسعه اقتصادی از عمده ترین اهداف اقتصادی کشورهای در حال توسعه است. در این راستا سیاست های مالی از طریق تاثیر بر تخصیص عوامل تولید، توزیع درآمد و ثروت، بهبود بازدهی نیروی کار و نهایتاً، تامین مالی سیاست های توسعه اقتصادی به تحقق این هدف کمک می کند. سیاست های مالیاتی نیز بخش مهمی از سیاست های مالی است که خود در چارچوب نظام اقتصادی کشور قرار دارد و به صورت هماهنگ با سایر سیاست های اقتصادی به کار گرفته می شود. (یعقوبی، راحله، ۱۸۳، ۱)

از جمله مسائلی که همواره مورد بحث محافل اقتصادی و پژوهشگران مالیاتی و عملکرد آن می باشد این است که آیا نظام فعلی مالیاتی می تواند جوابگوی نیاز مالی دولت برای رویارویی با روند فزاینده هزینه های عمومی باشد؟ آیا در شرایط دگرگونی بنیادین نظام های مالیاتی کشورها و جوامع گوناگون، ایران می تواند تنها به مالیات های سنتی بسنده نماید و آیا در صورت حذف مطلق درآمد نفت می توان چرخ های عظیم اقتصاد کشور را با اتکاء به صادرات غیرنفتی و مالیات های سنتی به چرخش درآورد. پاسخگویی به تمام مسائل فوق وقتی امکان پذیر است که دانش و اطلاعات جامعی از سیستم مالیات های جوامع مختلف داشته باشیم.

یکی از تحولات گسترده ای که از حدود چهار دهه پیش به این طرف، نظام مالیاتی بسیاری از کشورها را تحت تاثیر خود قرار داده، معرفی و استقرار مالیات بر ارزش افزوده در آن کشورها است.

مالیات بر ارزش افزوده در مقایسه با سایر مالیات های مرسوم، یک نظام مالیاتی جدید است که با تلاش اقتصاددانان برای رفع یا کاهش اختلال و نارسایی های مالیاتی سنتی و همچنین افزایش درآمد دولت شکل گرفته است.

لذا در راستای اهداف اصلاح سیستم مالیاتی کشور مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یک منبع جدید و قابل اعتماد پیشنهاد می گردد که در این رساله با معرفی این منبع مهم مالیاتی نقش برخی عوامل موثر در اجرای این نظام را مورد بررسی قرار می دهیم.

در این رساله سعی نمودیم که بررسی نماییم ، اولاً: اجرای نظام VAT در ایران تحت شرایط موجود امکان پذیر و حتی اجرای آن اجتناب ناپذیر است. ثانیاً : درآمد مالیاتی کشور را قبل و بعد از اجرای VAT با هم مقایسه نماییم . ثالثاً: نقش عوامل موثر در اجرای موفقیت آمیز نظام VAT را مشخص نماییم.

این تحقیق بر آن است که نقش عوامل موثر بر اجرای موفقیت آمیز نظام مالیات بر ارزش افزوده را مشخص کند. و هم چنین وصولی مالیات را قبل و بعد از اجرای این نظام با هم مقایسه کند. مالیات یکی از درآمدهای مهم کشورها می باشد حتی در کشور ایران که تا به حال تکیه بر درآمد نفتی داشته اهمیت درآمد مالیات بر کسی پوشیده نیست نظام مالیات بر ارزش افزوده در کشور ایران نظام مالیاتی نوپایی می باشد که اجرای آن از مهرماه سال ۱۳۸۷ شروع شده است. به دلیل همین نوپا بودن و کمبود امکانات ،مشکلات خاص خود را دارد و از طرفی به دلیل اهمیت درآمد مالیات بر ارزش افزوده و تاثیر آن در نظام اقتصادی کشور قابل توجه است بنابراین بررسی نظام اجرایی مالیات بر ارزش افزوده از اهمیت ویژه ای برخوردار است که این امر حاصل نمی شود مگر با تحقیق و مطالعه عوامل موثر و از بین بردن موانع موجود در اجرای این نظام مالیاتی نوین .

استقرار نظام مالیات بر ارزش افزوده در ایران، يك تحول در نظام مالیاتي کشور محسوب مي شود. این تحول، انتظارات و خواسته هاي دولت و مؤدیان مالیاتي و سایر ذینفعان را دگرگون کرده و مدیریت تشکیلات مالیاتي را در معرض مسائل جدید قرار مي دهد.

تغییر و تحول در اقتصاد کشور و در نتیجه تغییر در نحوه تولید و توزیع ثروت و درآمد، مستلزم بازنگری و تجدید نظر در انواع مالیات ها و نحوه وصول آنهاست. اجرای مالیات بر ارزش افزوده در بیش از ۱۲۰ کشور جهان نشان دهنده مقبولیت و کارایی این نظام در فراهم کردن يك منبع درآمد قابل اتکا و مطمئن برای دولت هاست. اجرای این مالیات با نرخ ثابت و یکسان از یکسو پیش بینی میزان درآمد دولت و در نتیجه امکان برنامه ریزی بهتر را فراهم می نماید و از سوي دیگر، دوره هاي کوتاه مدت وصول آن، تداوم تأمین نقدینگی خزانه دولت را تضمین مي کند.

بررسی ترکیب وصولی درآمدهای مالیاتي در شرایط کنونی نشانگر آن است که درآمدهای مالیاتي در تأمین هزینه های دولت مناسب نبوده و در تخصیص بهینه منابع و عوامل توليدي و بهبود توزیع درآمد و ثروت چندان ثمربخش نیست. با توجه به وضعیت نظام موجود مالیاتي در ایران، اصلاح و تغییر ساختار آن امری ضروري است و برقراری مالیات بر مصرف و هزینه باید همراه با دیگر اقدام های اصلاحي، صورت گیرد.

در اقتصاد ایران، متناسب با اهداف کلي برنامه سوم توسعه، برای کاهش اتکاي بودجه دولت به درآمدهای حاصل از صادرات نفت، مقرر شد سهم درآمدهای مالیاتي در ترکیب منابع درآمدي دولت با گسترش پایه های مالیاتي از طریق وضع مالیات بر ارزش افزوده، افزایش یابد.

استفاده از مالیات بر ارزش افزوده در نظام مالیاتی ایران می‌تواند از طریق افزایش وصولی مالیاتی جایگاه درآمدهای مالیاتی را در تأمین منابع مالی فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی دولت گسترش داده و ثبات نسبی در منابع درآمدی دولت، ایجاد کند.

اجرای این نظام مالیاتی جامع و قانونمند به عنوان روشی نوین و ساده در ساختار نظام مالیاتی کشور با همکاری مودیان و هزینه ناچیزی انجام می‌شود، که استفاده از ابزارهای تفهیمی و تشویقی کارآمد و ایجاد فرهنگ مالیاتی، زمینه‌ساز اجرای سیاست خود اظهاری و کاهش هرچه بیشتر هزینه تشخیص خواهد بود.

در هر حال میزان نیاز مالی دولت به این مالیات، شرایط عمومی اقتصاد کشور، سطح درآمدی اقشار آسیب پذیر و اقلام معاف از این مالیات حدود نرخ مالیات بر ارزش افزوده را مشخص می‌کند.

درجه ماشینی کردن نظام مالیاتی، اطلاع‌رسانی دقیق سازمان امور مالیاتی، پیوستگی اطلاعات نظام مالیاتی با سایر نظام‌های اطلاعاتی موجود در کشور مانند گمرک، بانک و تأمین اجتماعی برای تسلط بر حجم مبادلات تجاری و اقتصادی افراد را می‌توان از عوامل موفقیت این نظام مالیاتی دانست. هر چه نظام تولید و توزیع شفاف‌تر و مبادلات پولی از طریق نظام بانکی گسترده‌تر انجام شود، درجه موفقیت نظام مالیات بر ارزش افزوده بیشتر خواهد شد.

۱-۱- بیان مساله

درآمدهای مالیاتی به عنوان یکی از مهمترین منابع مالی دولت ها ، در اقتصاد بسیاری از کشورهای جهان مطرح بوده و بسیاری از دولت ها از آن به عنوان محور اساسی در تأمین هزینه های دولت ، رفع کاستی ها و نیز به عنوان یک ابزار موثر جهت سیاست گذاری های مالی به حساب می آورند. علیرغم اهمیت درآمدهای مالیاتی به عنوان منابع بالقوه درآمدی متاسفانه این نوع درآمد ها جایگاه واقعی خود را در ساختار اقتصادی کشور ما دارا نیستند .

عمده ترین دلایل این امر می تواند ، اتکاء بیش از حد به درآمدهای نفتی و مشکلات موجود در ساختار نظام مالیاتی کشور باشد. بنابراین اصلاح ساختار مالیاتی دولت از اهم برنامه ریزی ها و سیاست های اقتصادی دولت است . در این راستا ، سالهاست که مالیات بر ارزش افزوده و لزوم به کارگیری و استفاده از آن در اقتصاد جهانی مطرح است.

این مالیات نوعی مالیات بر ارزش افزوده چند مرحله ای است که به عنوان درصدی از ارزش افزوده در هر مرحله از تولید کالا یا خدمت وضع می شود ، لذا پایه مالیاتی گسترده ای دارد و امکان وصول بخش اعظم ظرفیت های بالقوه مالیاتی کشور را مهیا می سازد ، گسترش و توسعه قابل توجه مالیات بر ارزش افزوده را شاید بتوان به عنوان مهمترین توسعه مالیاتی در اواخر قرن بیستم دانست.

به دلیل اهمیت مالیات و همچنین نقش رو به گسترش مالیات بر ارزش افزوده در ترکیب درآمدهای مالیاتی ، باید مطالعات بنیادین در این زمینه انجام پذیرد و نتیجه آن به اطلاع مردم برسد تا نقش مهمتری در این زمینه ایفا نمایند.

باتوجه به نقش مهم مالیات بر ارزش افزوده باید بیشتر به آن پرداخت و عواملی را که در اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده موثر می باشد مورد بررسی قرار داد زیرا اجرای درست و موفق نظام مالیات بر ارزش افزوده باعث افزایش بهره وری در سیستم مالیاتی کشور و در نتیجه رونق اقتصادی کشور می گردد.

به موجب بررسی های انجام گرفته، اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده راهی مناسب برای افزایش درآمد دولت ها و مدرنیزه کردن سیستم مالیاتی کشورهاست، ولی این امر تنها با طراحی دقیق و اجرای صحیح سیستم مزبور امکان پذیر خواهد بود. شاید بتوان پیدایش مالیات بر ارزش افزوده را مهم ترین رویداد اقتصادی دهه های پایانی قرن بیستم ذکر کرد که هر روز بر اهمیت آن نیز افزوده می شود. ماهیت مدرن، دوره های کوتاه مدت، رویه خوداظهاری، مکانیسم استرداد و کثرت تعداد مؤدیان این نظام مالیاتی در مقایسه با نظام سنتی مالیات ستانی، آگاهی همه عوامل درگیر را می طلبد.

تا چهل سال پیش بحث مالیات بحثی غیرنظری و صرفاً کاربردی تصور می شد، اما امروزه سیستم مالیاتی یکی از محورهای مهم سیستم اقتصادی در جهان به شمار می رود. مالیات بر ارزش افزوده اکنون در بیش از ۱۲۰ کشور جهان کم و بیش اعمال می شود و بیش از یک چهارم عواید مالیاتی کشورهای جهان به کمک این روش جمع آوری می شود.

نظام مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یکی از منابع مهم و روبه رشد در ساختار درآمدهای مالیاتی کشور در جهت وصول مالیات می باشد و توجه به عوامل تاثیر گذار در اجرای صحیح این نظام نقش اصلی در وصول مالیات را دارد. از این رو بررسی و شناخت مجموعه عواملی که به طور موثر بر عملکرد مطلوب این مالیات اثر می گذارند، و رفع و حل موانع اجرای مناسب آن، می تواند نقش اساسی در مدیریت نظام مالیاتی به ویژه در دوره حاضر ایفا نماید به نحوی که علاوه بر بهبود درآمدهای مالیاتی، کارایی سیستم مالیاتی را نیز افزایش دهد.

سوالاتی که در این زمینه وجود دارد:

شناسایی عوامل موثر بر اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده و تاثیر هر یک از این عوامل در درجه توفیق سیستم مالیات بر ارزش افزوده است.

محقق با انجام این تحقیق به دنبال پاسخ این سوال است که نقش و درجه عوامل موثر بر اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده را بررسی نماید. و همچنین میزان درآمد دولت از طریق مالیات را بعد و قبل از اجرای این نظام مالیاتی با هم مقایسه کند و مشکلاتی را که در زمینه اجرای سیستم VAT در اداره کل مالیات بر ارزش افزوده شهر تهران (که مهمترین اداره مالیات بر ارزش افزوده کشور ایران می باشد) مورد بررسی قرار دهد.

۲-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن

بررسی های جهانی گویای آنند که از بین کشورهای مختلف، کشورهایی که توانستند مالیات بر ارزش افزوده را در سیستم خود برقرار نمایند و این مالیات را جایگزین دیگر مالیاتهای غیر مستقیم نمایند، به درآمد مالیاتی خود افزوده اند و این امر کمک بزرگی در ثبات اقتصادی دولت بوده است.

بی گمان اهمیت و تأثیر مالیات در حیات و چرخه اقتصادی کشور بر کسی پوشیده نیست و همه اقتصاد دانان دنیا بر این باورند که درآمدهای مالیاتی از مطمئن ترین درآمدهای دولت است. اگرچه در کشور ما ساختار بودجه دولت صرفاً به درآمدهای مالیاتی متکی نیست، چرا که تاکنون درآمدهای نفتی تعیین کننده ساختار بودجه دولت و تا حد زیادی سرنوشت اقتصاد کشور بوده است، اما اخیراً توجه ویژه ای به اهمیت مالیات و درآمدهای مالیاتی و مالیات بر ارزش افزوده شده است. تحولات قیمتی و درآمدی نفت طی چند دهه اخیر و به ویژه دو سال گذشته نشان داده که ایجاد یک ساختار سالم و مستحکم بودجه و نیز طراحی یک مسیر مطلوب برای توسعه اقتصادی کشور راهی جز اتکاء بیشتر به درآمدهای مالیاتی ندارد.

اجرای مرحله ای مالیات بر ارزش افزوده که از نیمه دوم سال ۱۳۸۷ آغاز گردیده است، درگیر با مشکلاتی در در اجرای این قانون بوده است، چرا که پیاده کردن نظام مالیات بر ارزش افزوده نیاز به فراهم کردن زمینه اجرایی و مقدمات لازم را دارد.

بدیهی است با وسعت کار این نظام مالیاتی، سازمان امور مالیاتی کشور، باید بستری مناسب برای اجرای این نظام مالیاتی فراهم آورد.

هدف نهایی، تضمین بقا و ارتقاء و بهبود اجرای مالیات بر ارزش افزوده و در نهایت افزایش اثر بخشی و بهره وری آن می باشد که در نهایت سبب افزایش درآمد های مالیاتی کشور و نظام مالیاتی ایران و سبب کارایی و بازدهی بیشتر آن می شود. و این خود باعث افزایش رفاه اجتماعی می گردد. بنابراین بررسی عوامل موثری که در اجرای هر چه بهتر مالیات بر ارزش افزوده (VAT) وجود دارد باعث انگیزه من در انتخاب این موضوع گردید.

۳-۱- بیان اهداف تحقیق

-هدف اساسی و محوری تحقیق تعیین نقش عوامل موثر بر اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده در اداره کل مالیات بر ارزش افزوده شهر تهران است.

- تعیین وزن هر یک از عوامل موثر بر اجرای مالیات بر ارزش افزوده

- شناسایی رابطه هر یک از عوامل موثر بر اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده و درجه توفیق این نظام مالیاتی

- مقایسه وصول مالیات قبل و بعد از اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده